

Бошота Н.В.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів
Мукачівського державного університету

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Стаття присвячена індустрії гостинності, яка є однією з найбільших розвинених галузей світової економіки. Наведено динамічний аналіз розвитку підприємств готельного бізнесу, показано тенденції за результатами проведеного аналізу. Ґрунтуючись на практиці вітчизняного досвіду, можемо констатувати, що готельна індустрія є частиною туристичного бізнесу, а саме високоприбуткової галузі економіки, яка швидко розвивається та має значний потенціал подальшого розвитку. Саме ця причина обумовлює той факт, що відставання розвитку сфери готельних послуг в Україні вимагає аналізу, виявлення та розгляду проблем ринку та шляхів їх вирішення.

Ключові слова: готель, підприємство, колективні засоби розміщення, розвиток, економіка, галузь, послуга.

Статья посвящена индустрии гостеприимства, которая является одной из крупнейших развитых отраслей мировой экономики. Приведен динамичный анализ развития предприятий гостиничного бизнеса, показаны тенденции по результатам проведенного анализа. Основываясь на практике отечественного опыта, можем констатировать, что гостиничная индустрия является частью туристического бизнеса, а именно высокодоходной отрасли экономики, которая быстро развивается и имеет значительный потенциал дальнейшего развития. Именно эта причина обуславливает тот факт, что отставание развития сферы гостиничных услуг в Украине требует анализа, выявления и рассмотрения проблем рынка и путей их решения.

Ключевые слова: гостиница, предприятие, коллективные средства размещения, развитие, экономика, отрасль, услуга.

The article is devoted to the hospitality industry, which is one of the most developed branches of the world economy. The article presents a dynamic analysis of the development of enterprises of the hotel business shows the trends on the results of the analysis. Based on the practice of domestic experience, it can be noted that the hotel industry is part of the tourism business, namely a highly profitable industry, which is rapidly developing and has significant potential for further development. This is precisely why the fact that the backlog of the hotel services industry in Ukraine never requires analysis, identification and consideration of market problems and solutions to them.

Keywords: hotel, enterprise, collective means of accommodation, development, economy, branch, service.

Постановка проблеми. В Україні туризм стає важливою сферою діяльності, з кожним роком обсяг реалізації туристичного продукту зростає, що тягне потребу розміщення туристів, а державне управління туризмом спрямоване на формування конкурентоспроможного туристично-готельного комплексу. Нині готельна індустрія України помітно поступається розвиненим країнам. Але загалом, незважаючи на певне зниження темпів розвитку цієї сфери бізнесу, компанії з правильно вибраною моделлю управління, підібраними кадрами й адекватним поєднанням ціни та якості продовжують функ-

ціонувати. Водночас доводиться констатувати, що стан матеріально-технічної бази готельного комплексу, яка потребує реконструкції, є однією з найбільш істотних проблем в сучасному українському туризмі. Головна мета стратегії розвитку туризму та курортів на 2016–2020 роки полягає у формуванні та розвитку сучасного конкурентоспроможного туристичного комплексу, вкладі туризму в розвиток національної економіки [9], чим визначена актуальність дослідження. Традиційно аналіз діяльності підприємств готельного господарства проводиться за даними Державної служби статистики

України [11] про кількість та види підприємств (засоби розміщення, кількість номерів, число осіб, що відвідали колективні засоби розміщення). Однак цих показників недостатньо для об'єктивного оцінювання підприємств індустрії туризму.

Оскільки ключову роль в пакеті туристичних послуг, що надаються туристам, відіграє розвиток готельного господарства, важливим є комплексний аналіз тенденцій його розвитку на підставі кількісних (статистичних) показників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний внесок у дослідження статистичного інструментарію та побудову статистико-економічного аналізу зробили О. Васечко, О. Журавльов, Е. Галицька, С. Герасименко та інші науковці. Тема статистичного аналізу туризму розкривається в дослідженнях таких вчених, як О. Милашко [5], М. Мальської, М. Рутинського, С. Білоус, Н. Мандюк [3]. Взагалі ситуація в українській індустрії туризму та гостинності охарактеризована у великій кількості робіт вітчизняних науковців, таких як Т. Божидарнік, А. Васильченко, І. Волошин, З. Герасимчук, Л. Матвійчук, О. Мілашовська [8]. Можливості управління цією індустрією також добре відомі. Низка дослідників цілком справедливо акцентує увагу на вивченні туристських потоків [6], величина яких впливає на конкурентоспроможність і підприємств, і територій, і галузі туризму загалом. Вплив різноманітних факторів на стан готельного господарства встановлюється сучасними методиками [1; 10].

Проблематику діяльності готельного господарства розглядали І. Волошин, З. Герасимчук, А. Мазаракі, Т. Ткаченко та інші вчені. Особливо потрібно відзначити як теоретичні, так і прикладні дослідження таких авторів, як Я. Остапенко [7], О. Лозова, Д. Мамотенко [2], О. Милашко [4].

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті полягає у визначенні основних векторів розвитку вітчизняного ринку готельних послуг. Для досягнення поставленої мети на основі збору та систематизації статистичної та аналітичної інформації проаналізовано сучасний стан готельного ринку України, виявлено особливості його структури та проблеми функціонування на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Статистичні дослідження відіграють важливу роль у вивченні стану й розвитку індустрії туризму, гостинності загалом і готельного господарства зокрема. Справжня робота заснова-

на на кількісному аналізі даних, що надаються в режимі вільного доступу Державною службою статистики.

Розглядаючи готель з точки зору бізнесу, значимо, що він є підприємством для виробництва і надання послуги, а саме готельного продукту комерційної гостинності, тобто саме підприємство надає та пропонує всі зручності і сервіс для споживача. Виділимо кілька факторів, які можна пов'язати з цією концепцією:

- місце розташування готелю (зручне місце розташування, приваблива інфраструктура для приїжджих гостей);

- засоби обслуговування (ті засоби, які будуть зручні для клієнтів за ціною, розміром або типом, наприклад бари, ресторани);

- сервіс, тобто його рівень (він буде включати перелік послуг, що спрямований на стиль і якість, що, зрештою, повинен задовольнити потреби клієнта);

- імідж (до цього фактору можна віднести все, що безпосередньо вплине на те, як буде сприйматися готель клієнтом; до нього можна віднести саме місце розташування готелю, послуги, які він надає, рівень зручності, кваліфікацію співробітників тощо);

- ціна (це один з найважливіших факторів, оскільки буде відображати вартість обслуговування).

Готельний ринок України переживає складний період, що пов'язане з поточною геополітичною та економічною ситуацією. Більшість фахівців, які працюють у сфері гостинності, вважають, що подальший розвиток сфери готельних послуг зможе принести країні не тільки фінансові вигоди, але й репутаційні.

З 2014 року кількість туристів із зарубіжних країн істотно скоротилась, проте ця ситуація мала тимчасовий характер. А з 2016 року туристичний потік почав збільшуватися, крім того, з 2015 року стабільно зростає кількість внутрішніх туристів (рис. 1).

Кількість іноземних відвідувачів України, яку фіксує влада, продовжує зростати: у 2017 році в країні зареєстровано 14,3 млн. відвідувачів, що на 6,7% більше, ніж попереднього року, і на 14% більше за показник 2015 року (рис. 2).

Основним фактором, який стримує відвідування України іноземними громадянами, на наш погляд, є образ України як країни з військовим конфліктом. Наявність специфічних господарських відносин, які склались під впливом різних факторів, накладає відбиток на реалі-

Рис. 1. Динаміка туристичного потоку в Україні за 2013–2017 роки [11]

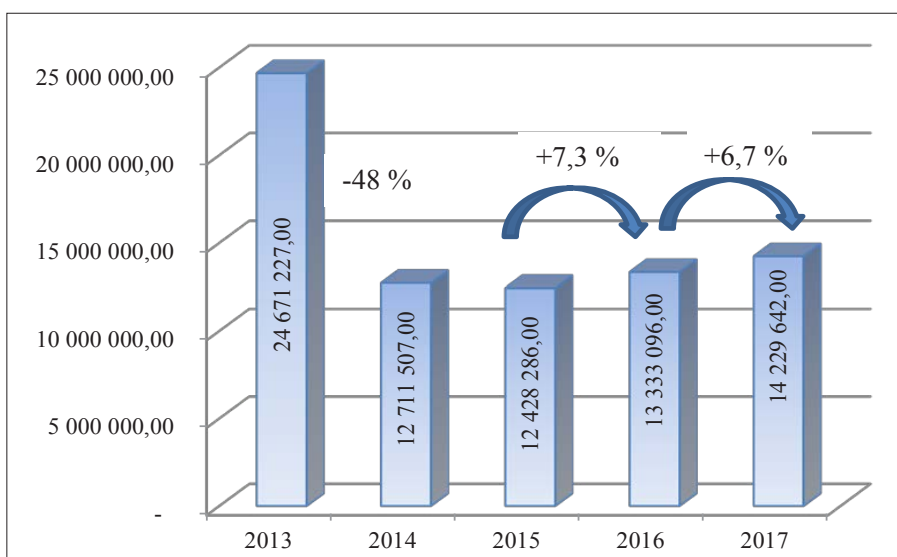

Рис. 2. Динаміка кількості іноземців, які відвідали Україну у 2013–2017 роках [11]

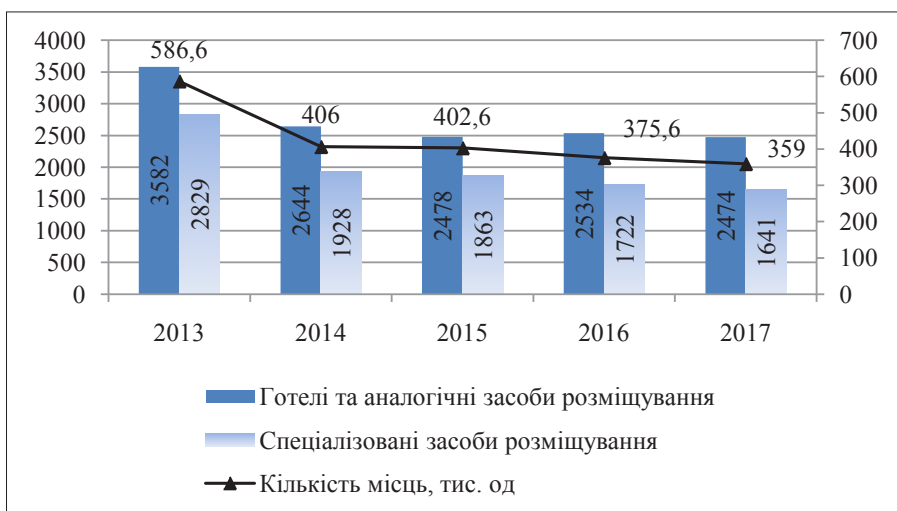

Рис. 3. Динаміка колективних засобів розміщення в Україні за 2013–2017 роки [11]

зацію функцій та структурну організацію ринку готельних послуг, на якому нині не відбувається істотних змін. З одного боку, це пояснюється складною економічною (загальною стагнацією економіки, падінням курсу гривні) та політичною ситуацією в країні; з іншого боку, це є наслідком створення нової інфраструктури. Конкуренція також робить істотний вплив, оскільки ринок готельних послуг є одним з найбільш динамічних. Останнім часом будівництво готелів у світі досягло величезних масштабів, чого не можна сказати про Україну.

В Україні кількість готелів та аналогічних засобів розміщення з 2013 по кінець 2017 років

зменшилася з 3 582 до 2 474, що в процентному вираженні становить 30,9%. Динаміка змін показана на рис. 3.

Як бачимо, лише за 4 роки кількість колективних засобів розміщення в нашій країні зменшилась більш ніж в півтора рази, при цьому спеціалізовані засоби розміщення скорочувались швидше (в 1,8 разів), ніж готелі (в 1,4 рази). При цьому номерний фонд з кінця 2013 року на кінець 2017 року знизився з 586,6 тис. місць до 359,0 тис. місць.

Основними причинами такого різкого зниження кількості засобів розміщення стали анексія Криму (згідно з даними Міністерства

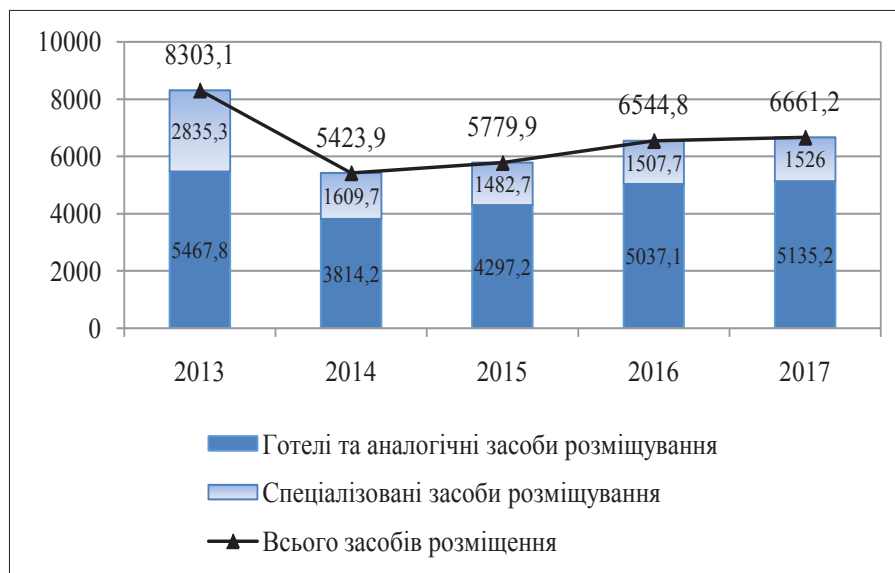

Рис. 4. Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщення в Україні, тис. осіб [11]

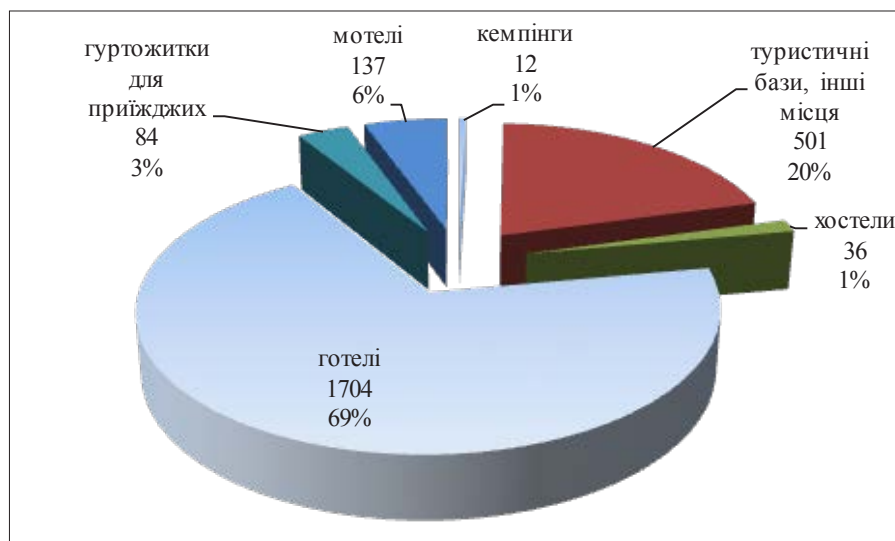

Рис. 5. Структура колективних засобів розміщення в Україні, од., % [11]

курортів і туризму Автономної Республіки Крим, на 1 червня 2013 року в Криму були представлені 224 готелі, 650 санаторно-курортних установ, а також близько 1 000 приватних міні-готелів) та тимчасова окупація частини Донецької області.

Всього в Україні, згідно з даними Держкомстату, на кінець 2017 року налічуються 4,113 тис. закладів загальною ємністю у 359,0 тис. місць, які щорічно обслуговують близько 6,7 млн. осіб, 77% яких скористалися послугами готелів (рис. 4).

При цьому в статистику можуть не потрапляти численні «малі готелі», які швидкими темпами відкриваються в житловому секторі, інші типи підприємств готельного типу. Тому не дивно, що за даними сайту бронювання www.hotelscan.com в Україні налічувалося понад 10 тис. готелів, www.booking.com – більше 5 тис.

Більшість людей асоціює засоби розміщення з готелями, але, крім них, існує ще безліч видів тимчасового житла. Існують два типи засобів розміщення, а саме індивідуальні та колективні. До других відносяться готелі, мотелі, міні-готелі, клуби з проживанням, пансіонати, туристичні бази, гуртожитки, хостели (рис. 5).

Розглянувши структуру готельного господарства України, можемо зробити висновок, що найбільш поширеними є два типи підприємств, а саме готелі (69% від загальної кількості) і туристичні бази (20%).

Розвитку готельного бізнесу перешкоджають очевидні протиріччя, пов'язані з неоднорідністю економічного простору країни, якому, як і раніше, властиві високий моральний і фізичний знос туристичної матеріально-технічної бази, а саме об'єктів культури й відпочинку, які дістались у спадок з часів СРСР; недостатній розвиток соціальної, транспортної інфраструктури, зокрема через високі витрати на будівництво. Інвестори вважають за краще інвестувати в офісні площі та житло, враховуючи їх окупність порівняно з об'єктами індустрії гостинності. Проте український готельний бізнес видається більш ніж перспективним для підприємців та інвесторів різного рівня, оскільки цей бізнес несе величезний потенціал розвитку.

Зміна структури готельної галузі України шляхом збільшення кількості готельних мереж у масштабах всієї країни відкриє можливості підвищення ефективності управління підприємствами готельної індустрії, поширення високих стандартів і технологій функціонування готе-

лів на корпоративному рівні, отже, поліпшення якості обслуговування.

Ведення бізнесу з урахуванням національної специфіки, законодавства, економічних умов господарювання, цінової політики тощо може дати неоцінені конкурентні переваги саме українським готельним операторам у процесі створення своєї ніші в індустрії гостинності.

Висновки. Сьогодні індустрія гостинності – це найпотужніша система господарства країни та важлива складова економіки туризму. На основі аналізу можна зробити висновок, що ринок готельних послуг в Україні після різкого падіння у 2014 році з 2015 року продовжує повільно, але стабільно зростати. Число готелів та аналогічних засобів розміщення останнім часом трохи зростає, проте залишається приблизно в півтора рази меншим, ніж у 2013 році. Статистика розміщених туристів в українських готелях багато в чому повторює тенденції загальної кількості прибуття (6–8% зростання щороку).

Розвиток бізнесу в регіонах, підвищення статусу України як країни, привабливої для подорожей в очах іноземних туристів; підвищення добробуту українців і поява інтересу до відпочинку всередині країни – ось основні чинники, що визначають сьогодні зростання попиту на послуги готельних підприємств, що є перспективним напрямом подальших досліджень.

Бібліографічний список:

1. Кузнєцова Н. Основи економіки готельного та ресторанного господарства: навч. посібник. 2-ге вид. Київ, 2005. 250 с.
2. Лозова О., Мамотенко Д. Сучасний розвиток готельного господарства в Україні. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2017. Вип. 185. С. 251–259.
3. Мальська М., Рутинський М., Білоус С., Мандюк Н. Економіка туризму: теорія та практика: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 544 с.
4. Милашко О. Колективні засоби розміщування як об'єкт статистичного вивчення. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 2 (53). С. 202–206.
5. Милашко О. Статистика туризму: навчальний посібник. Одеса: ОДЕУ, Ротапринт, 2010. 168 с.
6. Морохович В. Економіко-математичне моделювання туристичних потоків Закарпатської області. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2017. Вип. 1 (2). С. 143–146.
7. Остапенко Я. Статистичний аналіз підприємств готельного господарства та про-

гнозування його розвитку. Глобальные и национальные проблемы экономики. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/256.pdf>.

8. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія / за наук. ред. І. Волошина. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2015. 328 с.
9. Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів на 2016–2020 роки. URL: <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/e1227acdf34bb4a1da39d384139b9d7a.pdf>.
10. Тимчишин-Чемерис Ю. Основні поняття та фактори прибутку готельного підприємства. Інтернаука. 2017. № 3 (25). Т. 2. С. 147–152.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References:

1. Kuznyetsova N. (2005). Osnovy ekonomiky hotel'noho ta restorannoho hospodarstva [Basics of the economy of the hotel and restaurant industry] Navch. posibnyk, Kyiv, 250 p.
2. Lozova O. (2017). Suchasnyy rozvytok hotel'noho hospodarstva v Ukrayini [Modern development of the hotel industry in Ukraine] Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva imeni Petra Vasylenka – Bulletin of the Kharkov National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, 185, 251–259
3. Mal's'ka M., Rutyns'kyi M., Bilous S., Manduyuk N. (2014). Ekonomika turyzmu: teoriya ta praktyka [Tourism Economics: Theory and Practice] Center for Educational Literature, 544 p.
4. Mylashko O. (2014). Kolektyvni zasoby rozmishchuvannya yak ob'yekt statystychnoho vyvchennya [Collective means of placement as an object of statistical study] Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'. Bulletin of Social and Economic Research, 2 (53), 202–206.
5. Mylashko O. (2010). Statystyka turyzmu [Tourist statistics] textbook, Odessa, Rotaprint, 168 p.
6. Morokhovych V. (2017). Ekonomiko-matematychne modelyuvannya turystychnykh potokiv Zakarpats'koyi oblasti [Economic-mathematical modeling of tourist streams of the Transcarpathian region] Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Scientific Bulletin of Uzhgorod University, 1 (2), 143–146.
7. Ostapenko Ya. (2015). Statystychnyy analiz pidpryyemstv hotel'noho hospodarstva ta prohnozuvannya yoho rozvytku [Global and national problems of economics], Retrieved from: <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/256.pdf>.
8. Perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukrayini ta sviti: upravlinnya, tekhnolohiyi, modeli [Prospects for the development of tourism in Ukraine and in the world: management, technology, models]: collective monograph, Lutsk National Technical University, 2015, 328 p.
9. Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku turyzmu i kurortiv na 2016–2020 roky [About the approval of the Tourism and Resorts Development Strategy for 2016-2020], Retrieved from: <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/e1227acdf34bb4a1da39d384139b9d7a.pdf>.
10. Tymchyshyn-Chemerys Yu. (2017). Osnovni ponyattya ta faktory prybutku hotel'noho pidpryyemstva [Key concepts and factors of the hotel company's profit] Internauka. Interscience, 3 (25), 147–152.
11. The official site of the State Statistics Service. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Boshota N.V.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Instructor at Department of Finance,
Mukachevo State University

DEVELOPMENT TRENDS OF ENTERPRISES OF THE HOTEL SPHERE OF UKRAINE

In Ukraine, tourism is becoming an important area of activity and every year the volume of sales of tourist products is increasing, which entails the need for tourist accommodation, and the state tourism management is aimed at the formation of a competitive tourist-hotel complex. At present, the hotel industry of Ukraine is considerably inferior to the developed countries. The article is devoted to the hospitality industry, which is one of the most developed branches of the world economy. The purpose of the paper is to determine the main vectors of the development of the domestic market for hotel services. To

achieve the goal, on the basis of collection and systematization of statistical and analytical information, the current state of the hotel market of Ukraine was analysed, the features of its structure and problems of functioning at the present stage were revealed. The article presents a dynamic analysis of the development of the hotel business, shows the trends in the results of the analysis. Based on the practice of domestic experience, it can be noted that the hotel industry is a part of the tourism business – a highly profitable industry, which is rapidly developing and has significant potential for further development. This is precisely why the fact that the backlog of the hotel services industry in Ukraine never requires analysis, identification, and consideration of market problems and solutions to them. The research is based on the quantitative analysis of statistical data for 2013–2017. The following parameters, such as the number of collective accommodation facilities, the number of places and persons placed in collective accommodation facilities, are studied.

УДК 330.341.1:338.108

Ведерніков М.Д.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри «Управління персоналом і економіки праці»
Хмельницького національного університету

Базалійська Н.П.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри «Управління персоналом і економіки праці»
Хмельницького національного університету

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено актуальну необхідність впровадження інноваційних технологій управління персоналом у діяльність промислових підприємств. Представлено принципи реалізації інноваційних технологій системи управління персоналом на промислових підприємствах. Охарактеризовано підсистеми управління персоналом та відповідні інноваційні процес-технології управління персоналом. Встановлено практичні рекомендації щодо застосування інноваційних технологій управління персоналом на вітчизняних промислових підприємствах.

Ключові слова: персонал, управління персоналом, інноваційні технології управління персоналом, персонал-технології, контролінг персоналу.

В статье определена актуальная необходимость внедрения инновационных технологий управления персоналом в деятельность промышленных предприятий. Представлены принципы реализации инновационных технологий управления персоналом на промышленных предприятиях. Охарактеризованы подсистемы управления персоналом и соответствующие инновационные процесс-технологии управления персоналом. Установлены практические рекомендации по применению инновационных технологий управления персоналом на отечественных промышленных предприятиях.

Ключевые слова: персонал, управление персоналом, инновационные технологии управления персоналом, персонал-технологии, контроллинг персонала.

The article is defined the actual need for implementation of innovative technologies of personnel management in the activity of industrial enterprises. The principles of implementation of innovative technologies of the personnel management system at industrial enterprises are presented. The subsystems of personnel management and corresponding innovative processes-technologies of personnel management are described. Practical recommendations on application of innovative technologies of personnel management at domestic industrial enterprises are established.

Keywords: personnel, personnel management, innovative technologies of personnel management, personnel-technology, personnel control.